

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ 1821

Ιάκωβος Ζωρζής

Αιωνία η μνήμη των εθνομαρτύρων του 1821.

Εκ των «Απομνημονευμάτων» Κηπιάδων κ.λ.π. κατάλογος καθ' ημερομηνία.

9 Ιουλίου 1821.

Κυπριανός Αρχιεπίσκοπος Κύπρου.

Γεώργιος Μασούρας, Καππί Καχαγιάς ήτοι επιτετραμμένος τα της Νήσου εν Κωνσταντινούπολει.

Χρύσανθος Μητροπολίτης Πάφου.

Μελέτιος Μητροπολίτης Κιτίου.

Λαυρέντιος Μητροπολίτης Κυρηνείας.

Μελέτιος αρχιδιάκονος του Αρχιεπισκόπου.

Δημήτριος Βοσκός εξ Αγίου Ιωάννου Μαλούντας τούτον ο Κουτσούκ Μεχμέτ Διοικητής Αγάς του νησιού δι' απειλών έπεισε να μαρτυρήσει ότι δήθεν ο Κυπριανός απέστειλε εις τα χωριά επαναστατικές επιστολάς δι' ων παρεκίνησε τους Χριστιανούς σε εξέγερση κατά των Οθωμανών. Μετά για να μην ομολογήσει την αλήθεια διέταξε τον απαγχονισμό του.

10 Ιουλίου 1821.

Ιωσήφ, ηγούμενος Κύκκου, Δοσίθεος, οικονόμος του εν Ομόδει μοναστηρίου του Σταυρού. Ο ηγούμενος του Ιεροσολυμίτικου μοναστηρίου Χρυσοστόμου. Οι αντιπρόσωποι κληρικοί του Σινά όρους οικονόμος Νεόφυτος Ζωγράφος Κρής, και Κοσμάς, μοναχός Ζακύνθιος.

Λαυρέντιος ιερομόναχος εκκλησίας Φανερωμένης Χριστόδουλος Κουρτελλαρίδης. Οι δημογέροντες Πέτρος Οικονομίδης και Γιαννάκης Αντωνόπουλος. Ο Μιχαήλ Γλυκός, Χατζηνικόλαος Ζωγράφος, Σαντζάκ βέης της Λευκωσίας ο Χατζηνικόλαος, ο Σόλων Σολωμής, ο Σ. Συμεωνόπουλος, Χατζηνικόλαος Πετσοπούλης, Χ"Γιαννάκης Πασπαλίδης, Χ"Γιαννάκης Γεμενιτζής, Χ"Ανδρέας Γιαπανής, Ζαχαρίας Κολιός, Γεώργιος Κουρτέλλας, Χ"Πέτρος Βοσκός, Σ. Σολωμής, Χ"Κυριάκος Σολωμή, Χ"Σάββας Χριστόφορος, Ιεροδιάκονος Μόρφου.

11 Ιουλίου 1821.

Οι Πολίται Λάρνακος: Χ"Ηλιάσης Συμεού, Συμεών Ηλιάσης, Τζένιος, Χατζάντζουλος Παταρού, Νικόλαος Τσιγκκίνης, Νικόλαος Τσιγκκίνης, Νικόλαος Φράγκου, Πιεράκης Δημητρίου, Παυλής Χάρτας.

Οι πολίται Λεμεσού: Χριστόφορος Αραπούδης, Ανδρέας Δαβίδ, Γιονούζης Ψάλτης της εκκλησίας Αγίας Νάπας, Δημήτριος Τζιβιτάνος, Ονούφριος Γασινόγλους.

12 Ιουλίου 1821.

Παπα Μάρκος του Αγίου Δομετίου εφημέριος, Χριστούδια γραμματεύς του Δημογέροντος Κτήματος. Χατζηζαχαρίας γραμματεύς του Δημογέροντος Χρυσοχούς.

13 Ιουλίου 1821.

Εκαροτόμησαν τους εκ Κυθραίας πλουσίους Χατζή Ιωνάν και Χατζή Ατάλλαν και τους ιερείς Έξω Μετοχίου Πρωτοπαπάν Χριστόδουλον και τον της Βώνης Παπά Ιωάννη.

14 Ιουλίου 1821.

Χατζη Συμεών Γλυκός.

Επίσης 13 Ιουλίου 1821: Χατζηνικόλας Λαυρεντίου κτηματίας Λαπήθου και Καραβά και Χατζη Ηλίας μετά 17 χωριανών του Λαπηθιωτών.

Οι χριστιανοί πήραν τα λείψανα και αθόρυβα έθαψαν άλλα εις νεκροταφείο Αγίων Ομολογητών, άλλα εις νεκροταφείο Παλλουριωτίσσης και άλλα εις περίβολον Φανερωμένης όπου χωριστά ετάφησαν οι Κληρικοί εις κοινό τάφο και οι λαϊκοί εις έτερον.

Ας είναι αιωνία η μνήμη των μαρτύρων αυτών και αθάνατο να μείνει το όνομά τους.

Ο Παπάγιωρκης

Από το «πανηγυρικόν Λεύκωμα» Στροβόλου έκδοση 1930 για τον Εθνομάρτυρα Κυπριανό αναφέρεται διήγησις του Παπαγιάννη Τζωρτζή από το Νέον Χωρίον Κυθρέας για τον Παπάγιωρκη του οποίου είναι απόγονος: «Ο Παπάγιωρκης ελειτουργούσεν εις το Τραχώνι: Ήτο Κυριακή και μετά την θείαν λειτουργίαν επέστρεφε εις το Χωρίον του. Εις τον δρόμον τον έπιασαν οι Τούρκοι που έπιασαν τον Χατζή Ιωνά και τον Παπά Γιάννη και τους επήραν στη Λευκωσία. Τον συνέλαβαν και τούτο διότι ήτο πλούσιος και είχε ισχύν. Τον πήραν και αυτόν εις Λευκω-

σία δια να τον σφάξουν. Την σύλληψη του την έμαθε όλον το Χωρκόν και η γυναίκα του Κυριακού με την κόρην του Ειρήνην. Άμα το έμαθαν επήγαν αμέσως εις την Λευκωσία εις την μητέρα του Χ΄Ταχίραγα η οποία εμεσίτευσε και τον έσωσε».

«Ο Παπάγιωρκης ήταν θεριστής καλός και ο Χατζηταχίραγας τον είχε θεριστήν του, τον είχε πολλή υπόληψιν».

Ο Χατζη Ιωνάς

Ο Χ΄Χριστόδουλος Πελεκάνου Πόζοτος 100 και πλέον ετών το 1929 διηγείται εις το «Πανηγυρικόν Λεύκωμα». «Είμαι που το Νιόχωρκο της Τζυρκάς. Γεννήθηκα το 1827 και άκουσα που τους γονιούς μου ότι ο Χατζηιωνάς που σκότωσαν το τζαιρό του Κουτσιούκ Μεχμέτ ήταν που το Έξω Μετόχι. Ήταν καλός κυνηγός και Καπάταης και επέρναν με τους σκύλλους του και δεν έκαμε τεμενάν εις τον ταχίραγα και έβαλε τους Τούρκους τζαι εσκοτώσαν τον. Άμα το σκότωσαν πήραν το μάλι του, πριν τον σκοτώσουν επροτείναν του να τον Τουρκέψουν και να του δώσουν το μάλι του. Μα ο πατέρας του του επαράγγειλε να μη δεχθεί να τουρκέψει γιατί μια φορά ούλλοι εν να πεθάνουμε και Χέμα είπεν του, εν να σε κόψουν πάλε. Τότες ακόμα ετουρκέψαν και ένα Φίλιππον που την Τζυρκάν και εβκάλαν τον Αχμέτην. Μα τούτος άμα επέρασε το κακόν εγύρισε πάλε εις την πίστιν μας με το ίδιο όνομα και έκαμε ένα παιδί το Χ΄Μιχαήλ κι είχεν αγγόνισαν τη Διαμαντούν».